

1918-04-11--1971-01-31
Namn Mellerud 2 1971-02-01--1990-09-30

Åsensbruk

Samtidigt med poststationen i Håverud öppnades också en sådan i Åsensbruk den 11 april 1918. Den från den 15 oktober 1919 antagne föreståndaren Knut Gustaf Gideon Hjertberg var i tjänst under mer än 30 år. Han beviljades avgång från postverket den 1 augusti 1950.

Hjertberg hade haft ett biträde sedan december 1943 i Sonja Ingeborg Alice Björk, som övertog poststationen efter honom med augusti månads ingång 1950. Hon fick sedermera efternamnet Karlsson och upplevde att poststationen höjdes till postexpedition den 1 oktober 1960. Hon fick därmed titeln stationsmästare. Efter hennes avgång 1970 hölls befattningen vakant.

Vid centralisering av postutdelningen till Mellerud den 1 februari 1971 ändrades poststationens namn till Mellerud 2. Med viss kvotering kunde försvunna postortsnamn återkomma efter framställning. Detta drevs framför allt av hembygdsrörelsen. Namnet Åsensbruk återinfördes på så sätt den 1 oktober 1990. Ny terminologi hade medfört att det kallades postkontor sedan 1977.

I projekt "Nät 92" lämnades postkontoret ut på entreprenad från oktober månads ingång 1994 till Eva Spel & Kiosk.

De posthistoriska skrifterna tillverkas med hjälp av en ordbehandlare, en ljuslåda och en kopiator, allt av enklaste slag. Smärre fel kan förekomma i utförandet. Jag hoppas att läsarna har förståelse för detta och accepterar min tanke att med möda framforskade uppgifter är viktigare än utförandet.

Erik Lindgren

Copyright 1995
Erik Lindgren

Erik Lindgren

POST- historia från Nordals härad i Dalsland

Posthistorisk skriftserie 260

Uppdaterad 1996

Innehåll

	sid
Dalskog	8
Dals Rostock	16
Gunnarsnäs	6
Håverud	20
Jern	9
Köpmannebro	15
Mellerud	3
Nordals Järn	17
Skållerud	9
Snäcke	12
Sunnanå	5
Upperud	11
Åsensbruk	22
Ör	12

Förord

Postanstalterna presenteras i denna skrift på sätt som jag brukar göra, d v s i kronologisk ordning. De som öppnats samtidigt kommer inbördes i bokstavsordning, t ex de fyra, som inrättades med 1875 års ingång på grund av 1873 års riksdagsbeslut om att kronobrevbäringen skulle upphöra.

Så långt det är möjligt med arkivhandlingars hjälp söker jag i första hand berättelser på "gräsrotsnivå". Alla uppgifter är hämtade från handlingar i Postens centralarkiv samt i något fall ur Ernst Grapes bok "POSTKONTOR OCH POSTMÄSTARE". Om vid något tillfälle annan källa utnyttjas, anger jag det i texten.

Naturligtvis är det inte fråga om att beskriva postens utveckling i sin helhet på de olika orterna. Det blir i stället exempel på händelser av varierande slag som i någon mån belyser problem som uppstår i relationerna mellan Posten och samhället eller mellan Posten och dess anställda. I den mån jag lyckats få fram namn på poststationernas föreståndare och uppgifter om vid vilka tidsperioder de har arbetat, har jag lämnat sådana uppgifter konsekvent.

Den kortfattade posthistoria som presenteras på detta sätt, ibland med exempel på skriftväxling för att belysa speciella situationer vid vissa tillfällen, kan kompletteras av intresserade läsare vid besök på Postens centralarkiv i Stockholm. För att underlätta studier i arkivet uppger jag ibland diarienummer för vissa ärenden.

Växjö den 7 februari 1995

Erik Lindgren



Utdrag ur 1875 års postkarta. Kraftigt streckad linje anger järnväg under byggnad.



1871-05-01

Mellerud

När regeringen i mars 1860 hade bemyndigat poststyrelsen att inrätta poststationer på landsbygden, gick det nära nog ett helt år innan de första kom till stånd den 15 februari 1861. Tillväxten var långsam under de första åren och de poststationer som inrättades till en början hade varit föremål för överläggningar mellan länsstyrelsen och kronofogdarna. Poststyrelsen hade inledningsvis frågat länsstyrelserna, var det fanns behov av sådana "speditionskontor", som poststationerna kallades i regeringsbeslutet.

Med början på senhösten 1862 inrättades poststationer i ett fåtal järnvägsstationer. Detta blev nära nog en regel från den 16 februari 1863 efter en generell överenskommelse mellan postverket och statens järnvägsbyggnader.

Så småningom började poststationer också komma till på grund av framställningar från korrespondenter. Ett sådant exempel utgör den poststation som öppnades i Mellerud den 1 maj 1871, kungjord i poststyrelsens cirkulär på detta sätt:

Poststationer skola den 1 nästinstundande maj öppnas vid *Gamla Lödöse* inom S:t Peders samt vid *Mellerud* inom Holms socken af Elfsborgs län; skola den förra af dessa stationer lyda under postkontoret i Göteborg och derjemte direkt utvexla post med postkontoret i Lilla Edet samt den sednare lyda under postkontoret i Wenersborg och, utom med detta, direkt utvexla post med postkontoret i Amål.
Poststationen i *Amneröd* indrages med april månads utgång.

Indragen post: Kungälf—Amneröd den 30 april.

Till föreståndare för poststationen i Mellerud antogs apotekaren Carl Kjerner. I ett brev den 30 mars 1876 bad han att från den 1 juli bli befriad från befattningen. Flera sökande anmälde sig att få efterträda Kjerner, däribland Carl August Henric Lysén i Mellerud och änkefru Emma Sahlberg, som då var föreståndare för poststationen i Bograngen. Hon hade dessförinnan varit poststationsföreståndare i Hästholmen och fick goda vitsord av sin dåvarande chef, postmästare Olof Åkesson Cervin i Ödeshög. Det förefaller inte ha varit några komplikationer med utnämningen och från den 1 juli 1876 blev hon antagen som föreståndare för poststationen i Mellerud.

Särskilt länge kunde fru Sahlberg inte glädja sig åt den förbättring som för hennes del inträffade efter gästspelet i Bograngen. Bergslagens Järnväg var nämligen under byggnad. Den hade redan öppnats för allmän trafik på vissa nordliga delsträckor och började också växa ut söderifrån, upplåten t ex på sträckan Göteborg - Trollhättan den 31 maj 1877 och på sträckan Trollhättan - Öxnered den 26 februari 1878.

Den 41 km långa sträckan mellan Öxnered och Mellerud öppnades för allmän trafik den 21 juni 1879 och därmed var det slut för fru Sahlbergs tid som poststationsföreståndare i Mellerud. I hennes kontrakt fanns den klausulen inskriven att hon skulle frånträda befattningen utan föregående uppsägning vid en situation som den nu uppkomna. Poststationen flyttades helt sonika till järnvägsstationen, där stationsinspektör N V Simonsson tog över ansvaret för samhällets postservice.

Poststationen utnyttjades mycket och det blev efter hand allt svårare för Simonsson att ha ansvar för både post- och järnvägsgöromål. Redan 1881 avhandlades frågan om att ersätta poststationen med ett postkontor (eller postexpedition, som termen för de mindre postkontoren var före 1882 års ingång). Ärendet förföll emellertid då, men efter poststyrelsens framställning medgav regeringen den 23 oktober 1884, att ett postkontor skulle få öppnas i Mellerud.

Förändringen genomfördes med 1885 års ingång och till postmästare antogs Johan Wilhelm Daniel Moberg med postkontoret beläget i Järnvägshotellets bottenplan. Det flyttades senare till dåvarande Nya Hotellets fastighet och år 1952 till en av postverket ägd fastighet.

Moberg efterträddes 1891 av Bror Johan Göran Fredrik af Klercker. Ett antal postmästare förvaldade därefter postkontoret tills det sänktes till en postexpedition 1964 efter en för landet generell översyn med syfte att skapa färre förvaltningsområden. Därmed blev Sven Edvard Pettersson den siste ordinarie förvaltningspostmästaren i Mellerud (1958-1964).

Per Olof Persson blev chef för postexpeditionen med den dåvarande titeln stationsmästare, underställd postmästaren i Vänersborg, till vars förvaltning Melleruds-området sålunda överfördes. 1970-talets fortsatta rationaliseringar med ny terminologi i släptåget medförde att postexpeditionen började kallas postkontor. Med ansvar för service till ca 4600 hushåll, vari ingår de i Åsensbruk och Dals Rostock, fick postmästare Bertil Karlsson ta över posten i Mellerud.



Exempel på några avtryck av minnespoststämplor som kommit till användning i Mellerud.



ej poststation

Sunnanå

"Dels med anledning av den tilltagande rörelsen mellan Sunnanå station vid Dalslandsbanan och Norge samt övriga stationer på linjen Fredrikshald-Sunnanå samt dels tillfölje därav, att Sunnanå under seglotionstiden står i förbindelse med Hällekis, Lidköping, Mariestad, Karlstad och övriga platser vid Trollhätte och Göta kanaler, genom dels Motala Strömbolagets ångbåt Juno och dels genom flera andra båtar, har det visat sig önskligt och behövt, att vid Sunnanå erhålla poststation..."

Den tunga skrivelse, varav början citerats här, daterades den 19 maj 1880 av trafikdirektör N Ahlborn i Fredrikshald och skickades till postinspektionen i Göteborg. Vid översändandet av framställningen till poststyrelsen visade sig postinspektören inte tänd på idén, som man säger ibland, utan framhöll, att Sunnanå i stort sett bara hade betydelse som omlastningsplats för gods och att posten inte skulle få någon snabbare befordran, om den skickades med ångbåt mellan Sunnanå och övriga hamnar vid Väneren.

Han tillade emellertid, att om trafikdirektörens förslag ändå skulle vinna poststyrelsens bifall, så borde den blivande poststationen förestås av stationsinspektören i Sunnanå med ett postarvode av tio kronor i månaden. Trafikdirektören uppgav å sin sida, att *"stationsinspektören i Sunnanå är villig, att under första tiden, då postbefordringen möjligen blir liten till och ifrån Sunnanå, åtaga sig poststationsföreståndarebefattningen mot ett arvode av femton kronor per månad"*.

Ärendet föredrogs slutgiltigt i poststyrelsen den 27 juli 1880, sedan alla erforderliga uppgifter hade tagits fram. Det blev avslag på framställningen av två huvudskäl. Det ena var att postinspektören ansett *"anordnande av en postanstalt å nämnda plats icke kunna medföra någon egentlig fördel för postutväxlingen"* och det andra att sommaren och därmed årets verksamhet för Sunnanå som hamn redan var långt framskriden.

Kanske hade man tänkt sig att ta upp ärendet i god tid före nästa seglotionstid på Väneren, men så blev inte fallet. Därmed kom Sunnanå att hamna bland de platser där poststation varit på tal men aldrig blivit inrättad.

Gunnarsnäs

När planerna gjordes upp för den nya organisationen med anledning av kronobrevbäringsreformen, föreslog länsstyrelsen att en poststation skulle öppnas i Gunnarsnäs. Det var en av de relativt få tilltänkta fasta servicepunkter som poststyrelsen inte kunde acceptera. I det beslut som poststyrelsen daterade den 17 december 1874, fick landskansliets tjänstemän sålunda läsa, att de villkorligt upprättade kontrakten angående befattningen som föreståndare för poststationer, däribland "i Gunnarsnäs på ringa avstånd från Melleruds poststation och beläget invid linjen Mellerud-Billingsfors icke kunnat godkännas, enär anordnande av poststationer å de ifrågavarande platserna icke synes skäligen kunna grundas på bestämmelserna i Kungl. kungörelsen den 5 december förlidet år om kronobrevbäringsens upphörande och om sättet för fortskaffande av de försändelser, för vilka nämnda brev bäring fått anlitas".

Detta var en generell formulering och något särskild motivering utöver denna lämnades inte för varje enskilt fall. Inom fögderiet gällde motsvarande besked beträffande föreslagna poststationer i Erikstad, Gistad, Ödeborg, Lerdal, Järbo och Stora Torp. På några av platserna lyckades man få poststationer vid senare gjorda framställningar.

Även i Gunnarsnäs försökte man få till stånd en ändring av poststyrelsens beslut. Det första försöket gjordes redan efter kommunalstämman på Stakelund den 13 februari 1875, varifrån ett protokollsutdrag avbildas på vidstående sida.

På grund av stämmobeslutet gjorde stämmans ordförande, C G Andersson i Bäckebo, en formell ansökan till postmästaren i Vänersborg, men först den 15 oktober 1875. Det blev avslag. Frågan togs upp på nytt vid kommunalstämman i Gunnarsnäs' skolhus den 22 december 1884. Därvid reserverade sig emellertid kapten Wittrock mot att begära en poststation. Han ville att man skulle begära en lantbrevbäring, knuten till Rostocks handelsbod.

Det blev ett långt utdraget ärende (diarienummer 1886:361/44 och 1885:10850/2043), som efter flera remissomgångar slutade med poststyrelsens bifall till att en åtta kilometer lång lantbrevbäring inrättades från april månads början 1886 med två turer i veckan mellan Mellerud och Gunnarsnäs. Postmästare Johan Moberg i Mellerud meddelade i ett brev till poststyrelsen den 23 mars 1886 att lantbrevbäringen skulle fullgöras onsdagar och lördagar.

Med järnvägens tillkomst skulle Gunnarsnäs ändå få en poststation senare, men med ett annat namn. Därom berättas i avsnittet med rubriken Dals Rostock längre fram i denna skrift.

Utdrag af Protokoll hållet vid utlyst extra
Kommunalstämma med Gunnarsnäs fockes
på Stakelund den 13 Febr 1875. —

85. Med anledning deraf att bref från Kronobefattningen
och öfrige auktoriteter, samt allmänhet hela postvägen
inom fockan icke är ordnad sådan den bör vara, utan
församlingen mest gå i befattning med att laga särskild
Post Karl för Kronobrefs bekämmande och afsändande,
hvarigenom uppkommer betydliga kostnader och besvär,
och som öfrige församlingar erhållit förmån af Post
Stättens, hvarigenom dylika obehag jäväl för allmänheten
än som den enskildte blifvit undanröjda, så beslutades
Stämman att Kommunaltyrerhus skaffa till vederbörlig
sigg med ansökan deraf, att Gunnarsnäs fockes på post
såsom möjligt måtte i likhet med öfrige församlingar
erhålla egen Poststation. —

Samt ingenting vidare förkom afslutades Stämman
uppläst och justerat Samt afslut

C. G. Andersson
ordförande

Johan Moberg E. Jetterblad Aug. Stenersen Per Olsson

Uppläst i Gunnarsnäs kyrka med bevärs hänvisning
den 21 Febr 1875 af Lorentz August Larsson

Att detta Protokoll ej blifvit öfverklagat, utan varit
laga Kraft, samt blifvit rätteligen utdraget, bekräftar

C. G. Andersson



1875-01-01--1967-10-31

Dalskog

Poststyrelsens brev till länsstyrelsen i Vänersborg den 17 december 1874 redovisade de förändringar som skulle göras i anslutning till kronobrevbäringsreformen. Beslutet baserades på förslag som länsstyrelsen hade sänt till poststyrelsen i brev den 8 och 29 oktober, den 5 november samt den 12 december 1874. Det innehöll bland annat uppgiften att en poststation skulle öppnas i Halängen med namnet Dalskog. Till föreståndare antogs A O Andersson, som fick 100 kr i årsarvode. Det tyckte han var för lågt och begärde i ett brev till poststyrelsen den 7 september 1875 att få det höjt till 200 kr. Om detta inte kunde medges, skulle hans brev betraktas som uppsägning. Poststyrelsen gick med på att teckna ett nytt kontrakt med Andersson för tillämpning från 1876 års ingång, avseende 200 kr i årsarvode.

Med tillkomsten av järnvägen till Norge fick Andersson ändå lämna sin befattning. Dalslands järnväg öppnades för allmän trafik mellan Sunnanå och Kornsjö den 18 juli 1879 och Andersson fick lämna över poststationens inventarier till järnvägsstationen. Där blev stationsinspektör Carl Wilhelm Olsson ansvarig för postsysylan. Han blev länge vid sin post och efterträddes i februari 1911 av stationsmästare Arvid Gunnar Cahling.

Även denne blev platsen trogen och var kvar till mars månads utgång 1943, då han avgick med pension. Stationskarlen Bertil Cahling skötte posten under vakansen tills Erik Henry Lundqvist tog över som ordinarie från 1949 års ingång. Denne följdes den 1 april 1960 av Sven Åke Johansson och med oktober månads utgång 1967 var sagan all för poststationen i Dalskog. Den ersattes av lantbrevbärning. Astrid Olsson sörjde länge för områdets postservice. Distriktsrapportören till personaltidningen PS tog denna bild på henne vid sitt fordon den 23 april 1974, samma dag som SJ höll auktion på stationsbyggnaden i Dalskog.



1875-01-01--1879-09-30

Jern

Ett kontrakt tecknades med Carl August Ferdinand Wickelberg att bli föreståndare för den poststation som öppnades i Jern med 1875 års ingång. Han fick 50 kr i årsarvode. Han sände i februari 1876 sitt kontrakt till postmästaren i Vänersborg med påskrift om uppsägning. Postmästaren sände kontraktet vidare till poststyrelsen som i sin tur vände sig till länsstyrelsen. Därifrån föreslogs efter kontakt med länsmannen att skolläroaren A M Olsson skulle bli poststationsföreståndare. Detta föranledde Wickelberg att anhålla hos poststyrelsen att få vara kvar som föreståndare med 100 kr i årsarvode.

Poststyrelsen gick med på detta genom beslut den 5 maj 1876. Drygt tre år senare drogs poststationen in den 30 september 1879. Om detta hade man kommit överens vid sammanträde den 11 augusti 1877 mellan representanter för posten och länsstyrelsen på landskansliet i Vänersborg. Då drog man upp riktlinjerna för hur postnätet skulle organiseras, när lantbrevbärning kunde inrättas. En poststation med det till en början felstavade namnet Norrdals Järn skulle komma att inrättas ca 30 år senare. Den redovisas i ett senare avsnitt i denna skrift.



1875-01-01--1890-06-30
Namn Upperud 1890-07-01--1959-12-31

Skållerud

En kommunalstämmas den 12 mars 1871 i Skållerud beslöt begära att få en poststation vid Upperuds bruk. Den följande framställningen föranledde ingen åtgärd, men i samband med kronobrevbäringsreformen öppnades en poststation med socknens namn. Kamreraren vid Dalslands kanal Adam Ahlin antogs till föreståndare med 100 kr i årsarvode. Det höjdes till 200 kr genom poststyrelsens beslut den 13 september 1875. I framställningen om denna förbättring fick Ahlin

stöd av sin överordnade postmästare, som framgår av den här förminskade reproduktionen av dennes brev till poststyrelsen.



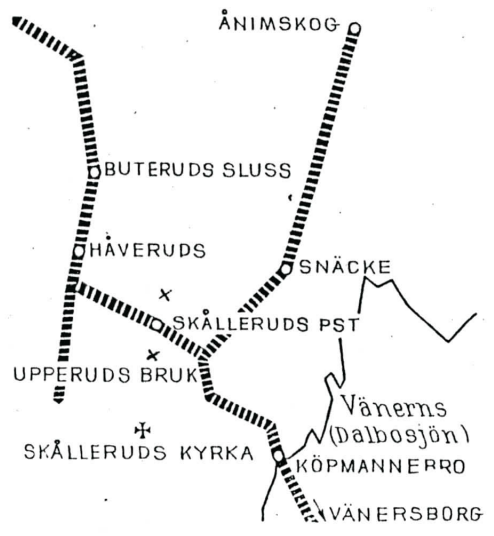
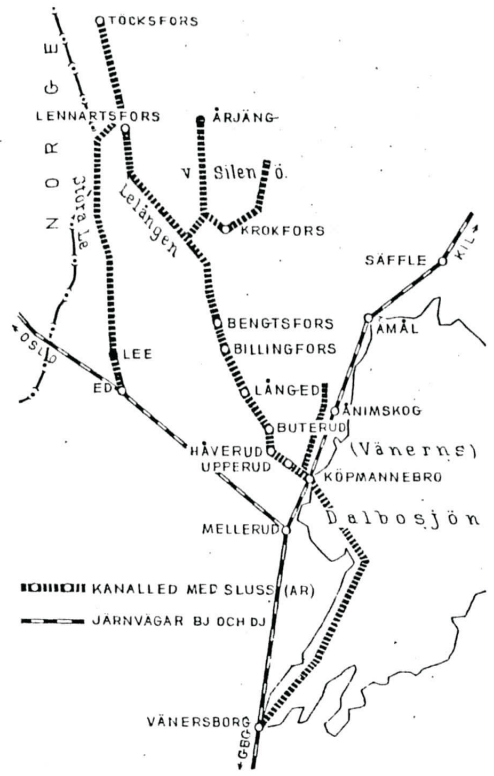
Till Kongl. General Poststyrelsen!

1875 d. 13. sept. sändt i H. G. J. Janssons
mar och kross. yttel. inlämn.

Härjande får kontoret vördfullt ifrågasätta om
af föreståndaren för poststationen i Skällersud, kammar-
Råd. Hilda Otilia Jansson, till Kongl. Poststyrelsen ständ skrift,
i omfattande försäkrings om följande till höfdens
kronor i det försum tilldelade arrende, eller om detta ej
kan berättas, uppsägning af kontraktet om poststationens
försäkring i Skällersud.

Att nämnda poststationens verksamhet till dels för
kontoret vördfullt meddela:
att försäkringen blifvit utlemnad till belopp fem
hundrafemtio kronor,
att 73 kr. arrende och 26 kronor medräddade försä-
delser deiflån afgitt, samt 62 kr arrende och 26 kronor
medräddade försädelser till utskuldnad, samt
att 74 kr. lika slag till utskuldnad deiflån registrerat.
Vännersborgs postkontor den 27 augusti 1875
G. A. Jansson

Efter framställning ändrades namnet på poststationen till **Upperud** den 1 juli 1890. Om poststationen har berättats utförligt i ett bidrag till en "Tävling i posthistoriska ämnen" som utlystes i poststyrelsens allmänna cirkulär den 18 februari 1958. Jag går därför inte närmare in på poststationens utveckling och avveckling men återger här en kopia av två kartskisser som kan ge en liten geografisk orientering.



Karta över Dalälvens kanal.
Detalj-karta som visar läget av poststationerna i Upperud.
(X-tecknen)

Fröken Hilda Otilia Jansson blev föreståndare för poststationen i Upperud 1893 med 300 kr i årsarvode och kunde 1896 notera en höjning till 360 kr. Hon följdes 1899 av handlanden Johannes Andersson. Denne fick från juli 1909 årsarvodet fastställt till 600 kr och kunde från den 1 oktober 1916 dessutom kvittera ut ett tillägg på 300 kr per år (diarienummer 1 b 3086/16). Köpman Per Olof Bergström tog över den 15 augusti 1918. När han avgick med ålderdomsunderstöd den 1 februari 1944 tog Kjell Otto Bergström vid och fick uppleva poststationens indragning med 1959 års utgång.

Snäcke

ej poststation

I gränsområdet till Tössbo härad låg bl a Snäcke, där en poststation önskades enligt uttalande vid flera kommunalstämmor i Skållerud och Ånimskog. Postmästare Anton Holm i Mellerud sammanfattade dem i ett brev till poststyrelsen den 24 oktober 1905 och ansåg sig på grund av den konstaterade ringa postmängden "förhindrad tillstyrka såväl inrättandet av poststation i Snäcke som daglig postgång dit".

Tillfrågad av postinspektionen uttalade kronofogden också att en poststation var obehövlig i Snäcke men kunde tänka sig en lantbrevbäring från Ånimskog runt sjön Ånimmen. På postinspektionens redovisning beslöt poststyrelsen den 26 oktober 1906 att lantbrevbäring med häst och vagn skulle med början i december 1906 inrättas med två turer varje vecka på en ca 33 km lång ringlinje från Ånimskogs poststation över handelsboden i Slobol, Årbols skolhus, Kärrkils handelsbod, Snäcke handelsbod, Känsbyn, Arnolfsbyn, Vingenäs, Sandbols handelsbod, Gyltungebyns gård och Ånimskogs skolhus. Hemmansägaren Gustaf Adolf Olsson från Krusebol åtog sig att fullgöra lantbrevbäringen med en ersättning av 3 kr per tur.

1875-01-01--1969-05-31

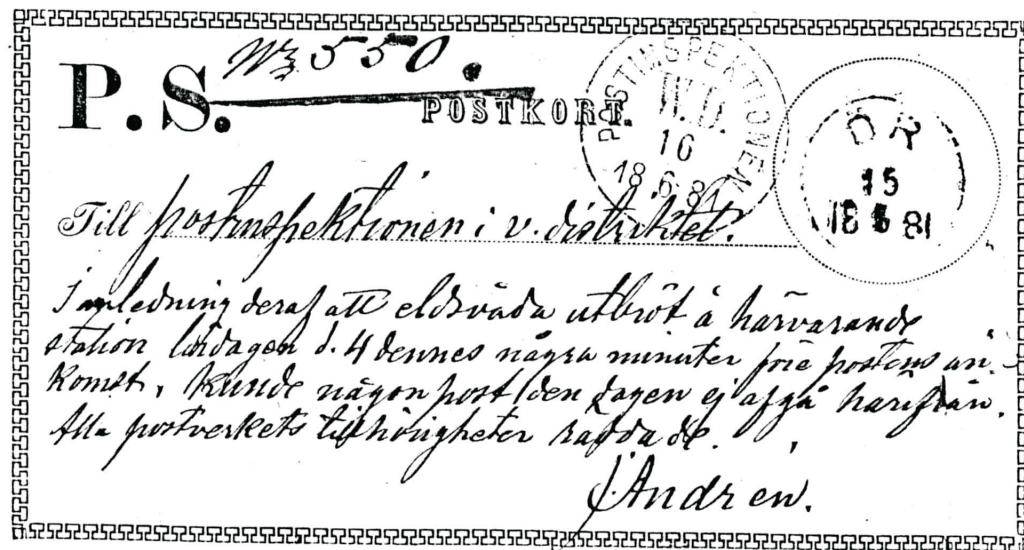
Ör

Tidigare har i denna skrift berörts tre poststationer som öppnades vid 1875 års ingång. En fjärde öppnades också inom Nordals härad på grund av kronobrevbäringsreformen, nämligen den med namnet Ör. Till föreståndare antogs från den 1 januari 1875 handlanden Josef Widman med 100 kr i årsarvode. Han begärde i ett brev till poststyrelsen den 23 april 1875 att få det höjt till 300 kr eller att kontraktet eljest skulle upphöra efter tre månader. Efter poststyrelsens hänvändelse till länsstyrelsen uppgav kronofogde Herman Falk "att

någon lämplig person icke kan erhållas till föreståndare vid poststationen i Ör för det av Kungl.Generalpoststyrelsen erbjudna arvode, varemot om arvodet höjes till 200 kronor, dels nuvarande föreståndaren, handlanden Josef Widman förklarar sig villig föreståndarebefattningen fortfarande bestrida och dels fru Ida Örtenblad å Krokefors, erbjudit sig att densamma övertaga, och får jag, med hänsyn till belägenheten förorda, att icke någon flyttning av stationen tills vidare måtte beslutas".

Widman fick sålunda finna sig i att årsarvode "bara" fördubblades. Men flyttning av poststationen fördes ändå på tal snart nog. Widman sade nämligen upp sig för gott i ett brev till poststyrelsen den 20 augusti 1877 och komminister J Andrén anmälde sig som sökande till befattningen. Detta godkände poststyrelsen och poststationen flyttades ett hundratal meter den 1 oktober 1877.

Andrén råkade knappt fyra år senare ut för en eldsvåda i poststationen, vilken speglas i påskriften på här avbildade s k PS-kort.



Det framgår inte av handlingarna vilken följd eldsvådan fick för Andrén personligen. Den var troligen inte förödande och kontraktet om poststationen överfördes den 1 december 1895 på komminister Anders Anngren, alltiämt avseende 200 kr i årsarvode. Detta höjdes från den 1 september 1900 till 250 kr.

I augusti 1904 flyttades poststationen till handlanden Anders Johansson, som kom att ansvara för den till och med maj 1942. Därefter fick han ålderdomsunderstöd. Rut Gertrud Helena Johansson, senare med efternamnet Andersson, tog över och blev poststationens siste ordinarie innehavare. Den drogs in med maj månads utgång 1969.

Nr 4608

Könl. Generalpoststyrelsen.
Likom den 29 MAJ 1880.

Till
Königl. General Poststyrelsen

Stockholm

1880 den 31 maj sändt i K. Post och exp. åren
till prinst. i Wexersborgs Prins, Sivil och
Billingsfors. ^{sent prinst. i åren 1878-79} J. W. från W. dea. Sivil.

Poststyrelsen i Köpenhamn. Se bilagade för "Se vilken som jämlar" -
dags ord av de 1880.

Medan Bergslagens och Salslandsbergs län fullbordade
och ångfartyget Laxens turerna komna av stället
i enlighet med beviljad utgift, enligt harkten an-
gående komma att anlaga postanstalterna Skällered,
Vångsbo, Billingsfors, Bergslagsfors, Gustafsfors
och Lennartfors, för jag härmed erordrar
hervolande harkten Königl. Poststyrelsen
örstat av postfarande använde ångaren för post-
befordran.

Jag tager mig friheten påstå att de flesta af
de oöfverräknade postanstalterna skulle erbjuda
post dagligen, der ens dagen öfver Köpmannebro
och der andra öfver Ed.

Köpenhamn den 28 Maj 1880

Med Respektfullt vägnar

M. Lagerman

Poststyrelsens Styrelse

Köpmannebro

Den framställning till poststyrelsen, som återges i förminskad
reproduktion på motstående sida, ledde till beslutet att en
ångbåtspostexpedition inrättades på ångfartyget Laxen enligt ett
kontrakt som postinspektionen i Göteborg sände till poststyrelsen den
28 juni 1880. Samtidigt aktualiserade postinspektionen en tidigare
fråga och anmälde till poststyrelsen, "att hinder numera icke kan
anses möta för inrättande vid Köpmannebro av en poststation, med
vederbörande järnvägstjänsteman såsom föreståndare".

Poststyrelsen fick en vecka senare en framställning från postkunder i
Kärrkil, vilka tryckte på behovet av en poststation i Köpmannebro
"varigenom flera av oss finge en betydlig lättnad för hämtning av sin
post, vilken nu fraktas öfver 1 mils väg, i stället för att vi då endast
finge ½ mil".

Detta brev påverkade inte ställningstagandet från poststyrelsen som
före dess ankomst hade beslutat vid föredragning den 5 juli 1880, att
en förenad post- och järnvägsstation skulle öppnas den 1 augusti i
Köpmannebro. Ansvarig för posten blev stationsinspektorn Carl
Waldemar Stanislaw Lecinsky, följd i januari 1899 av Johan Edvard
Ullberg.

Bergslagens järnväg lät under första decenniet efter sekelskiftet
skilja post och järnväg åt på flera platser, så ock i Köpmannebro. Där
ägde skilsmässan rum den 1 april 1908 och poststationen flyttades till
slaktarmästaren Johan Peter Andersson. Dennes efterträdare i april
1910, bagaren Albert Rickard Ljungdahl, fick sluta (diarienummer IV 1592-
1913), och sågverksförmannen Josef Sjöman blev föreståndare från
den 4 juni 1913.

Efter Sjömans död i april 1932 uppehölls befattningen på vakans tills
fru Irma Bryngelsson fick ett gällande avtal från den 1 oktober. När
hon fick pension vid 1962 års ingång, vikarierade Anna Elisabet
Lundin under en lång period, tills hon fick avtalsenlig anställning från
den 1 februari 1964. Indragningen av poststationen den 1 juni 1970
genomfördes efter hennes pensionering och under den sista perioden
vikarierade Astrid Nilsson.

1908-11-01--

Dals Rostock

Vid Dalslands Järnväg fanns en station med namnet Gunnarsnäs. Järnvägsstyrelsen anmälde i ett brev till poststyrelsen den 6 juni 1908 att bolaget begärt namnändring till Dals Rostock och ville rutinmässigt utbe sig poststyrelsens yttrande. Det fanns inga invändningar från postverkets sida, men frågan uppstod om en poststation skulle förenas med järnvägsstationen.

I anslutning därtill anmälde postmästare Anton Holm i Mellerud att lantbrevbäringen Mellerud - Gunnarsnäs borde dras in eller regleras om vid eventuellt inrättande av en poststation i Gunnarsnäs (Dals Rostocks järnvägsstation). Detta kom till befolkningens kännedom och representanter för trakten uttalade till postmästare Holm sin önskan att "lantbrevbäringen måtte bibehållas emellan postkontoret i Mellerud och Ekholmens egendom samt att den därifrån förlänges till skolhuset i Sällsäter".

Detta önskemål löstes på ett för korrespondenterna lämpligt sätt. Albin Andersson i Bäckebo fick fortsätta som lantbrevbärare på den omreglerade linjen. Trafikchefen för Dalslands Järnväg meddelade i ett brev den 20 juni 1908 till postinspektionen att Gunnarsnäs hållplats beräknades bli utbytt mot en fullständig trafikstation med namnet Dals Rostock i oktober eller november.

Den 1 november 1908 visade sig bli startdagen för den förenade post- och järnvägsstationen med namnet Dals Rostock. Stationsmästaren Carl Ludvig Mossberg blev ansvarig för postservicen. Han var den ende ordinarie chef som svingade datumstämpeln. Den 1 april 1919 skildes post och järnväg åt (diarienummer 1 b 5263). Elin Mossberg blev föreståndare och fick uppleva en så positiv utveckling, att poststationen kunde bytas ut mot en postexpedition den 1 april 1950. Hennes status höjdes därmed till stationsmästare. Efter hennes pensionering övertog Ove Westerlund ansvaret 1966. Det följande decenniets rivande utveckling medförde bl a ändrad terminologi och numera kallas postanordningen för postkontor. Postutdelningen har centraliserats att utgå från Mellerud. Postkontoret visade sig olönsamt i längden och drogs in med mars månads ingång 1995.



1910-02-01--1916-06-30
1918-03-01--1952-07-31

Norddals Järn

Lantbrevbäringen från Mellerud till Järn ansågs inte tillräckligt effektiv men befolkningen fann sig länge till rätta. Vid kommunalstämman i Järns kyrka den 20 juni 1909 beslöt man "att till Kungl. Poststyrelsen ingiva en ansökan med anhållan att en mindre poststation bleve förlagd inom kommunen, och föreslogs lämpligaste platsen härtill vara Järns skolhus".

Efter kontakt med postmästaren i Mellerud hölls en extra kommunalstämma den 29 augusti 1909 i postfrågan. Protokollets första paragraf fick följande lydelse:

"På hemställan av herr postmästare A E Holm i Mellerud om indragande av lantbrevbäringen från Melleruds postkontor till Jern med den förutsättning att en poststation bliver anlagd vid Jerns skolhus framställdes denna fråga, vilken av Stämman besvarades med enhälligt Ja".

Postmästare Anton Holm redovisade ärendet via postinspektionen till poststyrelsen i ett brev den 2 september 1909 och hemställde, "att en poststation - för undvikande av namnförväxling med Jörn benämnd Dals Järn - från och med den 1 januari 1910 inrättas inom Järns socken,

att folkskolläraren J Helsing antages till föreståndare för samma poststation mot ett arvode av 200 kronor för år - -".

Postinspektionen tillstyrkte för tillämpning från den 1 februari 1910 och poststyrelsen biföll genom beslut den 26 oktober 1909. Beslutet innebar att poststationen skulle heta Norddals Järn så som det angavs i nedan återgiven cirkulärnotis.

Kungörelse,

angående dels indragning dels öppnande af postanstalter, m. m.

Med innevarande januari månads utgång indragas de nuvarande filialpostkontoren Malmö 6 och Malmö 7.

Den 1 nästa februari öppnas dels postkontor

i Malmö 6 och Malmö 7 inom Malmö stad dels ock poststation

i Östra Sönnarstuf inom Kristianstads län och i Norddals Järn inom Älfsborgs län.

Från sistnämnda dag kommer den inom Västernorrlands län belägna poststationen Köja-Marieberg att i stället benämnas Köjaviken. Stockholm den 25 januari 1910.

JULIUS JUHLIN.

l. s.

Algot Norberg.

Det råkade alltså bli felaktig stavning. Det brev, som postmästare Anton Holm skrev till postdirektionen (ny beteckning på postinspektionen från 1910 års ingång), och som avbildas nedan i förminskning, föranledde inte någon åtgärd av poststyrelsen, när det föredrogs där den 22 januari 1910. Det får väl tolkas som om stavningen då inte ansågs ha någon väsentlig betydelse.

Sin Postdirektionen i Västra Distriktet.

V 19 10 den 22 Jan anm. i Kungl.
Generalpoststyrelsen

anvisade till föreläsa vidare åtgärd

*Det härad, efter hvilket nyinrättad poststa-
tion i Norddals Järn får sitt namn, skrifves
Nordal. Med anledning där af får jag vördsamt
hemställa, att innan stationens sign och stämpel
graveras den samma måste namnförändras till
Nordals järn. Melleruds postkantar den 15
januari 1910.*

Anton Holm

*Öfverlämnas till Kungl. Generalpoststyrelsen.
Emil Stolts*



Den nya poststationen fanns kvar i folkskolan till och med mars 1912, varefter den flyttades till hemmansägares Emil Olsson Stolts bostad. När han sade upp sig på grund av att han inte medgavs förhöjning av lönen till 300 kr per år, hemställde postdirektionen i ett brev till poststyrelsen den 16 juni 1916, att poststationen skulle dras in. Den 27 juni beslutade poststyrelsen enligt framställningen för tillämpning från den 30 juni 1916 (diarienummer 1 b 282/16).

Mellerud—Lillebyn. (Från den 2 februari 1910.)						
—	9,30		Melleruds postkontor	M. O. F. L.	6,0	—
		0,8	Kambol			
10,30	10,15		Norddals Järns poststation	M. O. F. L.	4,45	5,0
12,15	1,15	0,7	Grinstads poststation	M. O. F. L.	3,30	3,45
2,15	—	0,7	Lillebyns poststation	M. O. F. L.	—	2,30
		2,2				

Denna tidtabell tillämpades för postföringen mellan Mellerud och Lillebyn, när poststationen med namnet Norddals Järn öppnades

Den 12 juli 1916 hölls en extra kommunalstämma med Järns kommun, varvid ordföranden A J Jansson fick uppdraget att tillsammans med nämndens ordförande Joh. A Jansson inge ansökan om ändring av indragningsbeslutet. Deras framställning vidareändades av postdirektionen den 31 augusti 1916 med påskriften "framställningen om återinrättande av poststation i Norddals Järn synes icke förtjäna avseende".

Det ansåg inte heller poststyrelsen, men den 14 april 1917 klagade A J Jansson på Järns sockens vägnar till riksdagens justitieombudsman och fick instämmande av tf länsmannen M Björkengren. Detta föranledde justitieombudsmannen att vända sig till poststyrelsen i en skrivelse, daterad den 31 december 1917 (diarienummer 1 b 5055/1916).

Under den följande remissbehandlingen fann postdirektören i Göteborg inte "något verkligt trängande behov av inrättande ånyo av en poststation" och poststyrelsen försvarade i sin underdåniga skrivelse till Konungen den 19 februari 1918 vidtagna åtgärder men kunde avslutningsvis finna ett skäl för att ge efter:

"Det har emellertid ansetts behöfligt att såvitt möjligt underlätta det i följd av ändrad tågordning numera ganska betungande arbetet vid postkontoret i Mellerud. En poststations inrättande i Järns socken skulle i viss mån bidraga till en dylik arbetslindring.

Därjämte har Generalpoststyrelsen, vid prövning av frågan om återupprättande av en poststation i Järns socken ansett sig böra taga hänsyn till den omständigheten, att allmänheten under en tid av över sex år vant sig vid att bliva betjänad av en egen poststation.

Frågan om ersättningen för poststationens skötande har numera kommit i ett annat läge, sedan Generalpoststyrelsen för tillämpning från innevarande års början bestämt, att lägsta ersättningen för handhavande av lantpoststationer skall utgöra 300 kronor för år.

Anbud föreligger fortfarande å skötandet av en poststation i Järns socken mot ersättning av detta belopp"

Poststationen återinrättades den 1 mars 1918, nu stavad med ett d i första ordet. Till föreståndare antogs mejerskan Alma Johnson. Redan den 15 november övertogs poststationen av handlanden Anders Walfrid Kristiansson och det blev fortsatta täta byten:

folkskolläraren Johan Helsing (1921-1923), mejeristen Thorsten Jonsson (1923-1924), hemmansägaren Emil Olsson Stolt (åter 1925-1927), fröken Astrid Linnéa Larsson (1928), folkskolläraren Nils Holger Nordqvist (1929-1931), förre lantbrukaren Lars Johan Nyman (1931-1939), hemmansägaren Johan Anton Andersson (1939-1940) och handlanden Thorsten Jonsson, andra gången (1940-1950). Från 1951 års ingång hölls befattningen vakant och poststationen drogs in den 1 augusti 1952.

Poststationen hade varit nära indragning under Lars Johan Nymans tid som föreståndare. Den hörde till dem som ifrågasattes till indragning under depressionsperioden. Poststyrelsen anmodade postdirektörerna den 17 april 1932 att undersöka och yttra sig *"angående eventuell indragning eller utbyte mot postombud av poststationer med årsuppbörd av högst 500 kr."*

Inom västra postdistriktet var 16 poststationer föremål för undersökning på grund av låg uppbörd. Om Nordals Järn skrev postdirektionen i sitt svar den 29 mars 1933 att där förelåg protester mot ifrågasatt indragning och att ett utbyte mot postombud inte skulle innebära besparing, eftersom det inte gick att anskaffa ett postombud mot lägre ersättning än den, som poststationsföreståndaren hade. Poststyrelsens beslut fick följande utformning:

"Vid ärendets föredragning denna dag (1 april 1933) har generalpoststyrelsen bestämt att de poststationer inom västra distriktet, varom nu är fråga, skola t v bibehållas. Ni torde emellertid fortfarande hava Eder uppmärksamhet riktad på angelägenheten av att poststationer av här ifrågavarande slag, då så lämpligen låter sig göra, utbytes mot billigare postanordningar"

1918-04-11--1971-01-30

Håverud

Med köpman Pontus Örtendal som föreståndare öppnades en poststation i Håverud den 11 april 1918. Han var son till en av poststationsföreståndarna i Tisselskog.

Örtendal efterträddes den 1 juli 1924 av Erik Alfred Lindblad men fick i september 1927 åter rycka in som ordinarie föreståndare. Maja Örtendal tog över efter honom vid 1930 års ingång, senare med efternamnet Andersson. Efter hennes pensionering den 1 september 1970 hölls befattningen vakant i väntan på att planerad omorganisation skulle kunna genomföras. Det var fru Andersson som själv vikarierade. Omorganisationen innebar bl a indragning av poststationen med januari månads utgång 1970.

Lantbrevbäring blev en god ersättning för poststationen, även om

nostalgiska känslor talade för att den borde funnits kvar. Skålleruds hembygdsförening med säte i Håveruds nedlagda pappersbruk hade åtminstone önskemål att ortnamnet borde behållas i adressen.

Nils Eriksson var lantbrevbärare på linjen fram till 1975. I anslutning till hans avgång publicerade personaltidningen PS denna artikel.

"Akveduktpostmästare" avtackad

Att få en del av sin arbetsmiljö förevigad på ett frimärke är inte många förunnat. Men Nils Eriksson, lantbrevbärare på linjen Mellerud – Håverud, kan på det vackra frimärket "40 öre Dalslands Kanal" se den djärva betongbro, på vilken han dagligen kört över den berömda, nu 107-åriga plåtrännan som är konstruerad av hans namne Nils Ericson och känd som Akvedukten i Håverud.

Den 30 september gjorde den populära "Nisse" sin sista tur och blev hyllad med tal och presenter av kunderna på linjen. Och på morgonen var han hedersgäst vid det stora kaffebordet på Mellerud 1, där stationsmästare P-O Persson kom med avskedsgåvan från arbetskamraterna på Melleruds-posten och postmästare Sven Holmblad med en låda cigarrer från postkontoret i Vänersborg. Meningen kom med blommor. Och förklaringen är enkel nog. Nisse driver själv tillsammans med sin duktiga fru Lilly blomsterhandel hemma i Åsensbruk i samma hus där han är hyresvärd åt postexpeditionen Mellerud 2.

När Carl XVI Gustaf gjorde sin eriksgata genom Dalsland den 1 september i år så var



Nils Eriksson startklar för sista turen på Håverudsrundan.

det Nisse som svarade för de fina blomsterarrangemangen vid Kanalmuséet i Håverud, som fick kungligt besök. Har man som Nisse s k gröna fingrar så blir man långt ifrån sysslöslös som pensionär.

☞